Actieblad

MAART 1982
93ste JAARGANG, NR. 1

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam — *Verschijnt 4 x per jaar*

Hoe wilt U de kwakzalverij aanpakken?

Het bestuur wil graag met de leden overleg plegen over de toekomstplannen. Daartoe wordt begin mei een bijeenkomst belegd in Utrecht waar een van de bestuursleden een korte inleiding zal houden. Daarna is het woord aan de leden. Samen met de leden wil het bestuur discussieren over een beleidsvisie. De bijeenkomst is tevens de algemene ledenvergadering van de vereniging — statutair voorgeschreven.

De bijeenkomst wordt gehouden in het Diakonessenhuis te Utrecht en wel op 8 mei a.s. Voorlopig is als openingsuur 10.30 v.m. vastgesteld. Men make gebruik van de hoofdingang van het gebouw.

De leden ontvangen nog een nadere convocatie voor deze bijeenkomst. Noteer alvast de 8ste mei in uw agenda!

Uw contributie!

Bij het verzenden van acceptgirokaarten ter betaling van de contributie van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, tegelijk met de verzending van het Actieblad tegen de Kwakzalverij van december is er iets mis gegaan. De kaart vermeldde als jaar 1981 — dat moest zijn 1982. Bovendien waren naam en adres niet vermeld. De acceptgirokaarten zullen nogmaals worden verzonden, thans met het jaartal 1982. Wanneer U al betaald hebt wilt U dan die kaart terug zenden met vermelding van de datum van betaling en het giro- of banknummer? Terugzending aan de penningmeester, Oosterhaven 43A, 1671 AC Medemblik. Vriendelijk dank bij voorbaat!

(De contributie bedraagt *f* 30; voor studenten en leerling-verpleegkundigen *f* 10. Zie verder pagina 2)

SYMPOSIUM IN UTRECHT

PROF. B. S. POLAK: HET DENKPATROON VAN DE ALTERNATIEVEN VALT VAAK NIET TE VOLGEN

Het thema „weerstanden tegen alternatieven in de geneeskunde, toegespitst op kankertherapie" leverde een boeiende discussie-ochtend op tijdens een symposium, in Utrecht gehouden. Het was het initiatief van de werkgroep Gamma van de faculteit van de Geneeskunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Voor onze vereniging trad daar op prof. B.S. Polak. „Ik wil feitelijk resultaten zien", aldus waarnemend voorzitter van de Vereniging tegen Kwakzalverij tijdens de discussie. „Na veertig jaar Moermanmethoden moet men op controleerbare wijze laten zien of patienten zijn genezen dan wel aantoonbaar verbeterd".

De Moermantherapie kwam namelijk herhaaldelijk ter sprake want een van de medewerkers aan het symposium, de arts dr. H.C. Moolenburgh paste dit toe. Het forum werd gepresideerd door de arts P. van Dijk, auteur van het bekende boek over alternatieve geneeswijzen. Het bestond voorts uit de arts G.Th. Hornstra die alternatieve kankertherapieën toepast en de viroloog dr. H. Schellekens, arts, die interferononderzoek verricht. Het symposium werd gehouden in de collegezaal van het Laboratorium voor medische Anatomie en Embryologie aan 't Hoogt te Utrecht. Er waren veel tweedejaarsstudenten in de medicijnen aanwezig: Gamma is een werkgroep van de tweedejaars. Daarnaast waren er ook cursisten van de Academie voor Natuurgeneeskunde te Hilversum, een instelling nauw gelieerd aan de N.W.P., Nederlandse Werkgroep van Praktizijns.

Niet alleen Moerman...

Arts Van Dijk gaf bij het begin van de ochtend een korte samenvatting van de verschillende alternatieve geneeswijzen. Allereerst de Moermantherapie die de nadruk legt op voeding en vitamines; dan zijn er de anthroposofische therapie, de enzymtherapie, de Christian Science-methode, die geheel met geestelijke middelen werkt, het middel laetrile ("kauwen op amandelen is oude gewoonte", aldus Van Dijk), makrobiotiek dat ook nogal wat aanhangers heeft hier te lande en andere voedingstherapieën.

De commissie-Muntendam heeft zicht niet specifiek bezig gehouden met alternatieve kankertherapieën, lichtte de voorzitter van het forum nog toe. (Van Dijk maakte deel uit van die commissie, red.) Hij vroeg zich wel af: Is het verstandig die Moermantherapie toe te passen? Van een aantal kankergevallen weet ik dat de officiële geneeskunde uitkomst biedt. Van andere vormen niet. Ik voel me onzeker...

De arts G.Th. Hornstra gaf een overzicht van zijn levensloop. Hij was in 1970 afgestudeerd en nam in Den Haag kennis van de werkwijze van anthroposofisch

DE ZWAKKE LINKERNIER WEERSPIEGELD

Enige tijd geleden raakten wij in gesprek met de hoogleraar dr. E. Fromm, voorzitter van het Duitse genootschap tot bevordering van de medische diagnostiek. Prof. Fromm vertelde ons van een jurist die hem deelachtig maakte van zijn enthousiasme voor de diagnose via de iris, de iriscopie. Een iriscopist had vastgesteld, en alleen maar door in de iris te kijken dat de jurist pijn had in de rechterknie. Ongetwijfeld viel dat af te lezen van de iris van het rechteroog.

Zo frappant vond prof. Fromm dat niet. "Ik heb ook al lang gezien dat U een beetje trekt met het rechterbeen om het te ontzien".

Wij moesten hieraan denken toen wij in De Telegraaf een verhaal lazen van de tweelingzusters Claartje en Joke Knol, die in Zwolle een praktijk hebben opgebouwd in de iriscopie. De beide zusters hebben in Duitsland een vier jaar durende studie in de iriscopie gevolgd. Zij hadden bij een patiënt een zwakke linkernier ontdekt enkel door een nauwkeurige studie van de iris van het linkeroog.

De beide dames hebben naar zij mededeelden een afgestudeerde arts bereid gevonden de praktijk te delen.

ALTERNATIEVEN LIETEN HET AFWETEN

Het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij heeft gepoogd via discussies en correspondentie met de uitvoerders van alternatieve behandelwijzen een nadere oriëntatie te bereiken in de klinische betekenis van deze behandelwijzen. Het bestuur had hiermee geen enkel succes. Deze negatieve bevindingen werden o.a. bereikt bij:

1. de academie voor natuurgeneeswijzen te Hilversum;
2. de iriscopist M.L. van der Duin te Breda;
3. de secretaris van de Vereniging van Natuurgeneeskundig Therapeuten, gevestigd te Leusden;
4. de Koningshof te Haarzuilens (enzymtherapieën)

Opvallend is ook dat de commissie alternatieve geneeswijzen waarvan prof.dr. P. Muntendam voorzitter is met het tegenwoordige bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij geen kontakt heeft opgenomen.

HETTEMA EN DE GAVE GRAANKORREL

Als alle plannen doorgaan komt er in Lelystad een natuurgeneeskundig centrum, waaraan een winkel en een restaurant verbonden zullen zijn. Evert Kooy van het Algemeen Dagblad die de plannenmaker, F. Hettema genaamd, opzocht constateerde tot zijn verbazing dat deze apostel van de natuurgeneeswijze een gezet persoon was. Dat kwam beter overeen, meende Kooy, met de vroegere stiel van Hettema, kok in het Kurhaus te Scheveningen.

Al enige jaren echter heeft Hettema, wiens in 1964 overleden vader IJ. Hettema in Rotterdam een grote praktijk had als natuurgenezer, de pollepel vaarwel gezegd. Hij reist al enige jaren stad en land af om spreekbeurten te houden over een "nieuw leven op natuurlijke basis".

Evert Kooy noteerde: "Ons lichaam vraagt onbewerkt voedsel. De schepper wist wel wat wij nodig hebben: gave graankorrels en een lekkere struik andijvie, zo uit Gods eigen apotheek". Volgens Hettema komt onze gezondheidszorg pas in aktie "als je ziek bent" — van alle akties tegen overgewicht, tegen gebrek aan beweging, tegen het roken en andere verkeerde gewoonten weet onze natuurgenezer blijkbaar niets af. Wel durft hij dan nog te beweren dat voorlichting zo belangrijk is — de natuurgeneeskunde streeft naar evenwicht zodat de innerlijke arts zijn werk kan doen, aldus onze oud-kok.

ONZE VERENIGING EN HET RAPPORT VAN DE COMMISSIE ALTERNATIEVE GENEESWIJZEN (HET 'RAPPORT MUNTENDAM')

door prof. dr. F. A. Nelemans, adviserend lid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Utrecht.

In de geneeskunde kan vandaag de dag heel veel. De moderne farmacotherapie heeft daar zeer veel aan bijgedragen. Zelfs kanker kan in een aantal gevallen worden genezen. Voor iedere ziekte is wel een kruid gewassen, lijkt bijna waarheid te worden. En is er dan geen kruid, dan is er toch wel een chemische verbinding.

Bij dit alles hebben de apotheker en de farmacie een belangrijke functie vervuld. De geneesmiddelen zijn zuiver en niet meer verontreinigd; het gehalte is nauwkeurig bekend; de preparaten hebben een constante samenstelling; bij de juiste toepassing doen ze veel goed en weinig kwaad. Zover het de 'officiële geneesmiddelen' betreft, kan de apotheker daar volledig voor instaan. Hij weet en kan controleren (of laten controleren) wat hij aflevert.

Iedere strohalm

Ondanks alle vooruitgang kan nog niet alles worden genezen of verbeterd. Er behoeft slechts op ouderdomsziekten, verschillende kwaadaardige gezwellen en aangeboren afwijkingen te worden gewezen. Maar het zich berustend neerleggen en aanvaarden van het onvermijdelijke is er niet meer bij. Men wil verbetering en genezing, zelfs tegen beter weten in. In deze situatie wordt iedere strohalm aangegrepen. Een succes wordt dan aan de strohalm toegeschreven en luidruchtig rond verteld. Bij iedere mislukking wordt berustend gezegd: 'Zelfs dit of dat is nog geprobeerd, maar het heeft niet mogen baten'. Dat de werking van het geprobeerde nooit aannemelijk was gemaakt wordt verzwegen.

Genezen of verbeteren 'door' (propter) of 'na' (post) is geen vraag. Het is altijd 'door'. Als de apotheker een geneesmiddel heeft afgeleverd en verneemt dat de patiënt beter is of zich weer goed voelt, dan is hij er zeker van overtuigd dat het 'door' en niet 'na' het gebruik komt. Voor de arts geldt precies hetzelfde. Een verbetering van een patiënt is zonder meer 'door' zijn therapie en niet 'na' zijn therapie.

Wanneer in het waarnemen en verklaren van verschijnselen getrainden (artsen en apothekers) al zo weinig kritisch zijn, dan is het duidelijk dat de patiënt het nog veel minder is. Dit betekent dat vele 'wonderdokters' en vele 'geheime' recepten gedurende lange tijd, zonder kritiek, hun eigen weg kunnen gaan.

Alternatief

Niet alleen personen en recepten, maar ook bepaalde geneeswijzen die een groep of een bevolking aanspreken, kunnen zich zo gedurende lange tijd handhaven, zonder dat hun waarde kritisch is geëvalueerd. Men spreekt tegenwoordig van alternatieve geneeswijzen wanneer men over geneeswijzen spreekt die volgens de gebruikelijke methoden (nog) niet kritisch zijn geëvalueerd, respectievelijk waarvan de waarde volgens deze methoden niet aannemelijk kon worden gemaakt.

In het rapport van de Commissie Alternatieve Geneeswijzen wordt op een zestal geneeswijzen, zijnde kwantitatief het meest vertegenwoordigd, ingegaan. Deze geneeswijzen zijn: acupunctuur, paranormale geneeswijze, natuurgeneeswijze, antroposofische geneeswijze, homeopathie, manuele geneeswijze. De Commissie geeft duidelijk aan dat hiermede slechts een aantal van de alternatieve geneeswijzen is behandeld. Wanneer men het rapport *Alternatieve Geneeswijzen in Nederland*, waarin men zeer veel gegevens over deze geneeswijzen kan vinden, heeft gelezen, vraagt men zich af wat de leden van de Commissie in hun leven en tijdens hun academische opleiding hebben geleerd. Kritisch denken in geen geval.

Ernstige beschuldiging

Het is een ernstige beschuldiging, maar zeker niet ongegrond. De Commissie had dan wel niet de taak de problemen te toetsen aan de stand van de wetenschap, maar het waarborgen van de kwaliteit van de gezondheidszorg heeft de Commissie wel als overweging binnen haar opdracht gezien. Het is dan ook onbegrijpelijk dat de Commissie formuleert (blz. 251): 'De eis, dat de beoefenaren van alternatieve geneeswijzen eerst zouden moeten aantonen dat de door hen toegepaste geneeswijzen effectief zijn, alvorens tot enigerlei vorm van erkenning zou kunnen worden overgegaan, is volgens de Commissie niet te verdedigen'. Maar op welke gronden moet men dan een 'alternatieve genezer' toelaten of liever nog, op welke gronden kan men hem weigeren? De Commissie beveelt wel aan kwakzalverij, zoals omschreven in haar rapport in hoofdstuk 2, met kracht te bestrijden. Wanneer men hoofdstuk 2 opslaat ziet men dat de Commissie het begrip kwakzalverij niet kan omschrijven. Een citaat uit dit hoofdstuk is voldoende om de visie van de Commissie duidelijk te maken (blz. 35): 'Iemand kan in *meerdere* mate bestempeld worden tot kwakzalver, naar mate hij in *mindere* mate voldoet aan de volgende criteria:

A. *Subjectieve criteria:*

1. de goede trouw, zoals deze in persoonlijke

houding, optreden en werkwijze naar voren komt; de gezindheid, die daaruit blijkt, en de persoonlijke integriteit;

2. ....

B. *Objectieve criteria:*

3. ....

4. ....

5. de bereidheid om zich, op welke wijze dan ook, zoveel mogelijk op de hoogte te stellen van ontwikkelingen in de reguliere geneeskunde.

6. ....'

Toelating geneesmiddelen

Door schade is men er toe gekomen een rigoreus systeem te gebruiken (en niet alleen in Nederland) ten opzichte van het toelatingsbeleid van geneesmiddelen. Dit beleid rust op drie pijlers: werkzaamheid, veiligheid en constante goede kwaliteit van de geneesmiddelen. De apotheker weet wat hij aflevert. Waarom moet deze ervaring nu bij geneeswijzen radicaal overboord worden gezet?

De Commissie erkent dat wat de feitelijke stand van zaken betreft het onderzoek naar alternatieve geneeswijzen in een (min of meer) embryonale fase verkeert. 'Zij zoekt de verklaring daarvoor overigens mede in het feit, dat de alternatieve geneeswijzen worden buitengesloten van de geïnstitutionaliseerde wetenschapsbeoefening'. De Commissie gaat er totaal aan voorbij, dat in al die gevallen, dit onderzoek *altijd* negatief is uitgevallen of door de alternatieve 'genezer' niet is afgemaakt. Het is niet voor niets dat de geïnstitutionaliseerde wetenschap, zoals de Commissie dat noemt, zich van de alternatieven heeft afgewend!

Nooit "hard" gemaakt...

Propagandisten van alternatieve geneeswijzen gaan vaak van een bepaalde filosofie uit. Deze filosofie is nooit behoorlijk onderbouwd en evenmin, om een hedendaagse uitdrukking te gebruiken, 'hard' te maken. De bonafide, zijn dagelijkse praktijk uitoefenende apotheker, komt met het verschijnsel alternatieve geneeskunde, waaronder met een moderne terminologie het bovenstaande kan worden samengevat, regelmatig in aanraking. Patiënten vragen hem of zij van bepaalde preparaten gebruik kunnen maken. Over het algemeen is de patiënt dan niet bereid om naar een serieuze argumentatie te luisteren. Maar eveneens moet worden vastgesteld dat de apotheker geen behoorlijk weerwoord heeft waarom het middel niet moet worden gebruikt. Veel meer dan dat het kwakzalverij is, weet hij meestal niet te zeggen. Een zakelijke argumentatie waarom het een en ander niet aanvaardbaar is en waarom men zichzelf schade kan berokkenen door er gebruik van te maken, heeft hij niet. Ook tegen de beschreven 'successen' heeft hij geen behoorlijke argumentatie.

Onderzoek "wondermiddelen"

De Vereniging tegen de Kwakzalverij (reeds 100 jaar oud) ziet in deze tijd een aantal taken voor haar liggen. Dat ze politici en overheid informeert wanneer voorgestelde wetgeving onjuiste behandeling van patiënten met zich mee dreigt te brengen, is vanzelfsprekend, maar zeker niet spectaculair. Eveneens dat, waar nodig, aangedrongen wordt op betere wetgeving. Ze laat onderzoek verrichten van zgn. 'wondermiddelen'. Hiermede is het dan mogelijk de werkelijke waarde en de gevaren van het middel vast te stellen. Vanzelfsprekend worden deze onderzoekingen gepubliceerd. Waar reclame de kwakzalverij in de hand werkt, zal zij door de Vereniging worden bestreden.

Maar het belangrijkste is dat de Vereniging zal trachten, waar dit zin heeft, de feitelijke waarden alternatieve geneeswijzen respectievelijk van genezers met een bijzondere reputatie vast te stellen. Hiermede is het dan ook mogelijk de arts en de apotheker feiten en gedachtengangen in handen te geven om zijn patiënten te overtuigen. Maar ook de patiënten zullen zo kunnen vernemen waaraan ze zich blootstellen.

Zoals dit voor iedere Vereniging geldt, geldt ook voor de Vereniging tegen de Kwakzalverij: hoe meer leden hoe meer er kan worden gedaan. Er is meer dan eens betoogd dat de alternatieve genezers, met name op financieel gebied, onvoldoende mogelijkheden hebben gekregen om hun 'gelijk' te bewijzen. Dit is een onjuist en onrechtvaardig verwijt. Velen, die aan alternatieve genezers serieus de hand hebben toegestoken om tot *verantwoorde* onderzoekingen te komen, hebben ervaren dat deze onderzoekingen niet (tot een goed einde) konden worden uitgevoerd, doordat de alternatieve genezers in laatste instantie medewerking weigerden.

Men kan lid worden (niet alleen artsen, maar ook apothekers, patiënten en anderen!) van de Vereniging door zich op te geven bij Drs. I.A. van de Graaff, Bergse Dorpsstraat 101, 3054 GC ROTTERDAM. De contributie bedraagt momenteel *f* 30,— per jaar.

LITERATUUR

Alternatieve Geneeswijzen in Nederland (1981) Rapport van de Commissie Alternatieve Geneeswijzen. Staatsuitgeverij, Den Haag.

(Dit artikel verscheen dezer dagen ook in het Pharmaceutisch Weekblad — red.)

HOE STAAT DE VERENIGING ER FINANCIEEL VOOR?

In het jaarverslag over 1980 komt een staat van baten en lasten voor, waaruit blijkt dat op 1 januari 1980 de kas (girorekening) *f* 5.566,18 groot was. In 1980 inde men aan contributies van de leden en aan donaties *f* 17.406,08. Totaal aan ontvangsten *f* 22.972,26. Aan bureaukosten werd *f* 3.518,65 uitgegeven, aan kosten van juridische bijstand wegens de aanval op dr. Meinsma door de ombudsman van de Vara *f* 1735,60; schenkingsrecht en notariskosten

WAT DE VERENIGING ZICH TOT TAAK STELT

Het komt ons goed voor hier de taken die de vereniging zich stelt en die de leden ook al konden vinden in de Nieuwsbrief van de Vereniging tegen de Kwakzalverij van september 1980, nog eens te laten volgen.

1. Door de neutrale positie van de Vereniging tegen de Kwakzalverij (vergeleken bijvoorbeeld met artsen- en apothekers-organisaties) kan zij gerechtvaardigde twijfels wekken terzake van het overweldigend aanbod van wetenschappelijk onverantwoorde gezondheidsbemoeienis;

2. de Vereniging tracht in deze zin te geraken tot ontmoetingen en tot overleg met promotoren van deze vormen van gezondheidsbemoeienis;

3. de Vereniging zal daartoe ook ontvangen relevante ervaringen van slachtoffers of andere klagers benutten;

4. de Vereniging zal eventuele tekortkomingen in de officiële geneeskunde, die bases kunnen vormen tot ontevredenheid onder patiënten en hun naaste omgeving, mee trachten tot oplossing te brengen;

5. de Vereniging zal trachten te bevorderen, dat de kennis omtrent en het vertrouwen in de geweldige mogelijkheden van de officiële geneeskunde weer beter aanvaard worden, óók door te wijzen op de beperkingen van de geneeskunde, een en ander in nauwe samenwerking met andere belanghebbenden;

6. de Vereniging streeft naar optimale begeleiding van chronische en andere zieken, in het kader waarvan een goede vertrouwensrelatie tussen arts en patiënt onontbeerlijk is;

7. de Vereniging wil naar vermogen participeren in de discussie over het te verwachten wetsontwerp op de beroepen in de individuële gezondheidszorg en over het eindrapport van de commissie Muntendam;

8. de Vereniging zal omtrent het voorgaande takenpakket de leden van de Vereniging blijven inlichten via het tijdschrift van de vereniging en door middel van persberichten.

vergden *f* 2.257,80, zodat er eind van het jaar een saldo in kas was ter grootte van *f* 15.460,21.

Aan het einde van het verslagjaar telde de vereniging circa 650 leden; ook hebben zich enige begunstigers aangemeld.

NEEN TEGEN: VASOLASTINE

De Vereniging tegen de Kwakzalverij heeft zich nadrukkelijk in duidelijk negatieve zin opgesteld ten aanzien van Vasolastine, een z.g. enzympreparaat dat van belang zou zijn bij de behandeling van bloedvatvernauwingen.

Dit standpunt heeft de vereniging kenbaar gemaakt aan de Staatssecretaris van volksgezondheid en milieuhygiëne. Daarbij werd het verzoek gedaan alsnog gegevens te verstrekken waaruit de waarde van het middel zou blijken. Dit omdat de staatssecretaris de verkoop van Vasolastine in ons land onder bepaalde voorwaarden toestaat, ofschoon het preparaat door de geneesmiddelencommissie niet is geregistreerd. Een antwoord van de Staatssecretaris bleef uit.

Het omstreden middel Vasolastine — vervaardigd door een bedrijf dat zich Enzypharm noemt en dat te Soest is gevestigd, is in het ziekenfondspakket gebleven zodat de apothekers het mogen afleveren voor de rekening van het ziekenfonds. Reeds in 1979 is de officiële registratie als geneesmiddel geweigerd.

Als gevolg van de richtlijnen van de Economische Gemeenschap zal Vasolastine toch op de duur worden verboden — maar dat zal niet eerder zijn dan 1990 — tenzij de overheid er eerder toe overgaat de conclusie te trekken uit het niet-registreren van het preparaat.

Oud-voorzitter De Groot overleden

Tijdens de ledenvergadering gehouden onder leiding van de voorlopige voorzitter dr. L. Meinsma op 13 juni 1980 werd met veel waardering herinnerd aan de oud-voorzitter, de arts A.P.N. de Groot, die met zijn grote inzet en toewijding de belangen van de vereniging bijna twee decennia diende. Met een stimulerende afscheidsbrief had hij zich nog gericht tot bestuur en leden van de Vereniging.

Enige maanden later, op 8 september 1980, is de heer De Groot te Hilversum overleden. Anton Pieter Nicolaas de Groot bereikte de leeftijd van 85 jaar. Hij is arts geweest in Wormerveer en werd later geneeskundig inspecteur voor de volksgezondheid in Noord-Holland. Reeds tijdens zijn praktijk als huisarts maakte hij enige bijzondere trieste gevallen mee van kwakzalverij met ernstige gevolgen voor de patiënten. Als geneeskundig inspecteur maakte hij het enige beruchte kwakzalvers, in Noord-Holland werkzaam, bijzonder moeilijk.

In het begin van de jaren zestig volgde hij dr. Funke op als voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Met grote energie zette hij de strijd tegen de medische charlatans en hun handlangers voort. Scherpe strijd voerde hij tegen de organisatie die zich naderhand de Nederlandse Werkgroep van Praktizijns noemde maar die een aantal jaren ijverig zwaaide met de vlag van paranormale begaafdheden. Toen de kracht van dit modeverschijnsel verflauwde werd in deze kringen het vaandel van de natuurgeneeswijze geheven. Met felheid voerde voorzitter De

Groot de pen tegen prof. Tenhaeff en tegen de methode-Moerman.

"Zijn strijdvaardige inzet ten behoeve van de vereniging blijft van grote betekenis voor de volksgezondheid", aldus kenschetste het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij in een overlijdensannonce de persoonlijkheid van de heer De Groot. De crematie geschiedde op Daelwijck te Utrecht. Voorzitter dr. Meinsma en de heer Uitterdijk waren er namens de Vereniging aanwezig.

PROF. TENHAEFF OVERLEDEN

In vele jaargangen van het Maandblad tegen de Kwakzalverij kan men de naam van prof.dr. W.C. Tenhaeff ontmoeten, vooral in verband met diens samenwerking met de paragnost Croiset. Croiset hield in Utrecht drukbezochte spreekuren als "genezer" en adviseerde bij verdwijning van personen. Er moet echter wel bij worden gezegd dat Tenhaeff zich in later jaren — het wederzijdse enthousiasme was toen geluwd — afzette tegen de mening als zou een paragnost elk ogenblik van de dag zijn helderziendheid ten dienste van bijvoorbeeld de genezing van patiënten kunnen stellen.

Tenhaeff is begin juli van dit jaar op 87-jarige leeftijd te Utrecht overleden. Hij heeft in zijn leven zeer veel gepubliceerd, ook in populaire vorm, over de parapsychologie en hij demonstreerde met Croiset — inmiddels ook al overleden — allerlei vormen van helderziendheid en magnetiseerproeven. Befaamd was de stoelenproef waarbij de paragnost van te voren poogde te voorspellen wie op de stoel zou komen te zitten.

Aanvankelijk was Tenhaeff buitengewoon hoogleraar in Utrecht, later kreeg hij een gewoon hoogleraarschap in de parapsychologie. Toen men als zijn opvolger de Zweed M.U. Johnson benoemde die zich van moderne statistische methoden bediende voor het toetsen van parapsychologische verschijnselen wekte dit de bijzondere woede van Tenhaeff. Pijnlijk was het voor hem dat hem de status van corresponderend lid van de Society for Psychical Research werd ontnomen. Drie jaar geleden werd drs. H. van Praag bijzonder hoogleraar in de parapsychologie te Utrecht, zulks geheel in overeenstemming met de wensen van Tenhaeff.

KWALITEIT VAN DE BEROEPSUITOEFENING

De nieuwe staatssecretaris van volksgezondheid zal spoedig een wetsontwerp op de beroepsuitoefering in de individuele gezondheidszorg moeten indienen, pleit Medisch Contact. Een periodiek verplicht herexamen, toetsing of hoe men dat ook wil noemen van beroepbeoefenaren vindt ook de standsorganisatie noodzakelijk. Het periodiek testen van kennis en vaardigheden dient een taak te zijn van de faculteiten. De nascholing zelf zou het best aan de beroepsgroepen kunnen worden overgelaten.

Wie niet aan de toetsingseisen zou voldoen zou in het geval dat er slechts weinig aan hapert een herexamen moeten worden opgelegd, maar in ernstiger gevallen zou de geneeskunde ondertoezicht moeten worden uitgeoefend. De uiterste maatregel zou het ontnemen van de bevoegdheid zijn.

Het voorontwerp wet hinkt volgens Medisch Contact te veel op twee gedachten: enerzijds de verantwoordelijkheid van de beroepsgroep voor de kwaliteit van het medisch handelen, anderzijds de eindverantwoordelijkheid van de overheid voor die kwaliteit.

WAARSCHUWING TEGEN LAETRILE HET ABRIKOZENPITTEN-PREPARAAT

De therapeutische werkzaamheid van Laetrile is niet bewezen. Wél blijkt het, vooral bij oraal gebruik, schadelijk te kunnen zijn. Het verdient bij kankerpatiënten dan ook géén toepassing, aldus een artikel in Het Geneesmiddelenbulletin, een uitgave van het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

In de Verenigde Staten is al meer dan twintig jaar een hevige strijd gaande tussen voor- en tegenstanders van Laetrile, een stof die uit abrikozenpitten wordt bereid en bij kankerpatiënten wordt toegepast. Officiële instanties in de Ver. Staten zoals de Food and Drug Administration en het National Cancer Institute hebben zich tegen legalisering steeds hevig verzet omdat de werkzaamheid niet aannemelijk is gemaakt. Een onderzoek door het National Cancer Institute kon geen werkzaamheid van het middel aantonen.

Naar schatting is het middel al door 70.000 patiënten gebruikt, zowel ter preventie, genezing of palliatie van kanker. Het vindt nu ook in Nederland toepassing al is het ook hier uiteraard niet als geneesmiddel geregistreerd.

In het artikel in het Geneesmiddelenbulletin geeft men de voorkeur aan de benaming "amygdaline" in plaats van Laetrille of het ook al gepropageerde "vitamine B17".

De stof amygdaline kan na oraal innemen leiden tot een acute blauwzuurvergiftiging met dodelijke afloop. Het eten van een groot aantal abrikozenpitten (20 tot 40) leidt ook tot blauwzuurvergiftiging. Een van de theorieën van Laetrile was dat het blauwzuur dat na het innemen vrijkwam een enzym in verhoogde concentratie voorkomend in kankercellen vernietigde. Bij onderzoek bleek geen sprake te zijn van een verhoogde concentratie van het betreffende enzym in kankercellen.

Er is toen een andere theorie naar voren geschoven

door de voorstanders. Kanker zou worden veroorzaakt door een gebrek aan amygdaline in het voedsel. Een voldoende hoeveelheid van deze "voedingsstof" zou kanker kunnen voorkomen of genezen. Bleek evenmin aantoonbaar.

DE MAN VAN EVIPAN ORGANISEERT GEBITSREIZEN

De Rotterdamse zakenman A. van Wijk is de man achter de "tandenrooierij" die daar door een drietal besloten vennootschappen wordt bedreven. Dat zijn Evipan, een naam die al vele jaren geleden in de kolommen van het Maandblad tegen de Kwakzalverij werd gesignaleerd, Bright Smile en Tandartsen Maatschap. De drie ondernemingen zijn alle in Rotterdam gevestigd.

Onlangs werd bekend dat het omstreden instituut Bright Smile dat al een paar jaar "gebitsreizen" uit Italië op touw zette zijn werkingssfeer had uitgebreid door de organisatie van reizen van mensen die een gebit willen hebben uit het Midden-Oosten, Griekenland, Frankrijk, Spanje en België. Tegen Willem van der Post van het Algemeen Dagblad verzekerde zakenman Van Wijk dat in zijn drie instituten de laatste tien jaar zo'n 60.000 patiënten zijn behandeld.

En verder: "Ik steek niet onder stoelen of banken dat ik commercieel bezig ben. Ik ben nou eenmaal zakenman. Het laat mij koud dat mensen zo'n gebitsreis betitelen met mummel-express" aldus Van Wijk tegen de man van het AD. In Griekenland kreeg Van Wijk overigens onlangs moeilijkheden wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. Voor een Griek kost een driedaagse gebitsreis 2500 gulden, inclusief verblijf in een klein hotel. Op de eerste dag maakt men een afdruk van het gebit, tweede dag: trekken, en plaatsen van het kunstgebit. Op de derde dag, voor het vertrek per vliegtuig, volgt nog een controle van de pasvorm in "Bright smile". De bright smile van A. van Wijk, de zakenman.

NEP-ARTS VERKOCHT DURE MEDICIJNEN

Op een bordje van een 66-jarige bewoner van het Zeeuwse Bruinisse kon men lezen "prof.dr. C.G.J. Maas". Deze "professor" noemde zichzelf homeopaat en dermatoloog en maakte het nog mooier door zich uit te geven als "plastisch chirurg". Dat laatste heeft hij overigens nooit in praktijk gebracht. De patiënten die zich tot hem wendden leverde hij "medicijnen" tegen peperdure prijzen — tenslotte werden ze toch maar voorgeschreven door een "professor-dokter"! Veel baat hebben zijn patiënten er niet bij gehad maar ook schadelijke gevolgen bleven uit: suiker maakte het hoofdbestanddeel uit van de "medicijnen" van deze nep-arts.

Aan zijn praktijken is een einde gekomen door het optreden van de recherche van de rijkspolitie zulks in samenwerking met dr. S. Lelie, de inspecteur voor de volksgezondheid in Zeeland. De ontmaskerde "professor-dokter" kreeg een proces-verbaal wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. Hij heeft zich vermoedelijk ook schuldig gemaakt aan steunfraude.

PRAKTIJKRUIMTE VOOR ALTERNATIEVEN

In Den Haag is een stichting opgericht die praktijkruimte beschikbaar wil stellen voor alternatieve geneeswijzen. Zoals acupunctuur, massage, iriscopie, homeopatie, dieetconsulten, edelstenentherapie, kleurentherapie e.d. In de Huygensstraat 6 zijn drie behandelkamers ter beschikking, een oefenruimte, wachtkamer en een bedrijfskeuken. Alternatieve genezers wil men hier de kans geven een praktijk te ontwikkelen en zo is er altijd iemand aanwezig voor het noteren van afspraken, het geven van informatie over alternatieve geneeswijzen en het onderhoud van de lokaliteiten. Een en ander gaat uit van de stichting Génesis, waarvan mevr. Jos Schütz-Visser naar buiten treedt.

Genesis (What's in a name?) wil maandelijkse bijeenkomsten houden om de integratie tussen de verschillende geneeswijzen te bevorderen en denkt ook over een uitgebreide bibliotheek — ook weer over de alternatieve geneeswijzen.

GOOCHELENDE "PARAGNOSTEN"

In de Verenigde Noordhollandse Dagbladen is een discussie gevoerd naar aanleiding van het optreden van de zich paragnost noemende Noordhollander Jac. Water. In de Zaanlander lazen wij een brief van H. Atsma uit Enkhuizen die vertelt dat hij bij goochelaars die ook als telepaat optraden allerlei trucs heeft geleerd. "Na bestudering van fakir- suggestie- en hypnotechnieken beschikte ik over een avondvullend programma."

In 1975 verbaasde de Israeliër Uri Geller de mensen met het ombuigen van vorken door "gedachtekracht". "Een grappenmaker, die Geller", oordeelde de Enkhuizer goochelaar. In 1978 werd Geller ontmaskerd.

In dat jaar bood Atsma de Tros ook aan om bij een hervertoning van de film van Peter Hurkos aan te tonen waar deze zijn trucs toepaste die het deden voorkomen alsof hij geblinddoekt wist waar de auto waarin hij zat reed.

Atsma stelt tenslotte voor dat een voetbalclub zich eens moet onderwerpen aan Jac. Water. "Dan kunnen wij controleren of het inderdaad mogelijk is een heel elftal blessurevrij te maken en te houden langs deze weg".

STUIFMEEL BEWERKT GEEN WONDEREN

Leden die zich ergeren aan advertenties voor kwakzalversmiddelen waarvan de tekst beslist niet door beugel kan doen er goed aan zich tot de Reclame Code-Commissie te wenden. Met succes heeft de apotheker R.H.Snoep uit Poortugaal een advertentie over bloesemstuifmeel aangevochten. De importeur van Blüten Pollen, bloesemstuifmeel, Hamar International te Mijnsheerenland, moet zijn advertenties voorleggen aan de Keuringsraad Aanprijzing Medische Aspecten (KAMA). Zolang de advertentie geen KAMA-stempel draagt, zal Hamar International met die tekst niet kunnen adverteren. Het adres van de Reclame Codecommissie is Westermarkt 2, 1016 DK Amsterdam.

De advertentie waarom het ging en die de verontwaardiging wekte van apotheker Snoep beloofde nog al wat. De Pollen zouden de hardnekkigste verstopping genezen, ze zouden diarree, darmontsteking en andere onaangename infecties genezen, ze zouden tegen nervositeit helpen maar ook mannen bij prostaatkwalen uitkomst bieden. Zwakke kindertjes zouden de pollen sterken door het overwinnen van bloedarmoede. Pollen verbeteren de haargroei, zo hield de advertentie het publiek voor, ze geven eetlust en verbeteren het gezichtsvermogen...

"Een produkt dat zoveel geneeskrachtige uitwerkingen in zich verenigt en bovendien geen enkele ongewenste bijwerking schijnt te hebben bestaat volgens mij niet", schreef de heer Snoep aan de Reclame codecommissie.

Wat zei dr. Vogel?

In zijn verweer verwees B. Haagoort, directeur van Hamar International naar het boek van de Zwitser dr. Vogel, die ook zeer lovend zou hebben geschreven over Blüten Pollen. Vogel is overigens geen medicus maar botanicus met een eredoctoraat van een Amerikaanse universiteit... Ook had Haagoort de advertentietekst "na overleg met het ministerie" gewijzigd. Apotheker Snoep liet het er niet bij zitten. In een brief aan de Reclame Codecommissie bleef hij hameren op het feit dat de advertentietekst nog altijd, ook na wijzigingen, ontoelaatbare beloften deed.

Maar de heer Snoep deed meer. Hij raadpleegde het boek van de Zwitser dr. Vogel die twee contra-indicaties noemde: het stuifmeel bevordert in sterke mate verhoogde bloeddruk en het is gevaarlijk bij de ziekte van Basedow... Maar daarover zweeg de advertentie.

Onverantwoordelijk

Een brief van de farmaceut prof. dr. F.A. Nelemans constateerde over de advertentie: "Het is duidelijk dat hier onverantwoordelijk te werk wordt gegaan. We laten de werking op de hersenen en de haargroei dan maar terzijde".

"Wat mij iedere keer weer verbaast", aldus prof. Nelemans, is dat de overheid zo lankmoedig is tegenover alle mogelijke mensen, die zo misleidend ten opzichte van de volksgezondheid te werk gaan. Daardoor blijven preparaten als Blüten Pollen rustig op de markt. Het verhaal over Blüten Pollen bevat zoveel, op geen enkele wijze gestaafde, nonsens, dat er aan opsommen ervan nauwelijks te beginnen is".

Op de zitting van de Reclame Codecommissie waarop de zaak werd behandeld was behalve apotheker Snoep ook de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, dr. L. Meinsma, aanwezig.

NEUSDRUPPELS KUNNEN VERSLAVEND WERKEN

In de Consumentengids van september schrijft de Consumentenbond dat men bij verkoudheid niet te snel naar neusdruppels of neussprays moet grijpen. Wie verkouden is en een verstopte neus heeft, kan beter eerst proberen de neus te spoelen met een oplossing van een afgestreken theelepel zout in een melkglas lauw, gekookt water. Deze methode is ongevaarlijk en brengt doorgaans al snel verlichting.

De neusdruppels en neussprays die vaak worden gebruikt, doen het slijmvlies slinken. Daardoor krijgt men weer enige tijd "lucht". Wie ze lang achter elkaar gebruikt, loopt het risico dat het neusslijmvlies wordt vernietigd en daardoor altijd met een verstopte neus zit. Al na enkele weken gebruik vermindert de werking van de trilharen in de neus. Daardoor wordt de kans op irritatie en infectie vergroot en kan de afscheiding van slijm toenemen. Daardoor moet weer meer worden gesnoten, waardoor het slijmvlies kan beschadigen en er zelfs poliepen kunnen ontstaan. Ook zal men geneigd zijn weer naar de spray of druppels te grijpen.

Kortom, het is goed voorzichtig te zijn met de neusdruppels en neussprays en ze zeker niet langer dan 5 dagen achtereen te gebruiken. Wie ze langer denkt nodig te hebben, moet eerst zijn huisarts raadplegen.

PSEUDO-TANDARTS

In Leiden is een 54-jarig man geverbaliseerd wegens het onbevoegd uitoefenen van een praktijk als tandarts. Hij maakte bij het opstellen van rekeningen voor zijn cliënten gebruik van speciale tandartsenformulieren. In de loop van het vorig jaar was hij, ofschoon slechts tandtechnicus, met zijn praktijk in de sleutelstad begonnen.

Actieblad

DECEMBER 1981
92ste JAARGANG, NR. 2

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

ALTERNATIEVE GENEZERS DOEN HUN BEKLAG BIJ DE NATIONALE OMBUDSMAN

De beoefenaars van de alternatieve geneeswijzen hebben zich tot de ombudsman gewend — zij voelen zich te kort gedaan omdat de ziekenfondsen nog altijd niet de visite aan de alternatieve genezer vergoeden.

Het is niet de eerste keer dat een poging in deze richting wordt gedaan. Als een soort pressiegroep traden de alternatieve genezers al in 1977 op, toen er in het Amsterdamse Krasnapolsky een congres werd gehouden waarop gepleit werd voor "gelijke rechten voor alle geneeswijzen".

Er was toen een "Kommissie" gevormd die deze eis in het vaandel voerde, een commissie met een postbusnummer in Rotterdam en een bankrekening in Leeuwarden. De leiding van het congres berustte bij het Utrechtse statenlid drs. P.A. Delvaux die in de provinciale staten van Utrecht van zich had doen spreken door zijn actie tegen... aardstralen. Het openingswoord werd gesproken door drs. C.M. Schoonheim van de Mazdaznanbeweging.

Uiteenlopend gezelschap

Wie schaarden zich onder het vaandel van de commissie Gelijke rechten voor alle geneeswijzen? Dat bleek een nogal uiteenlopend gezelschap te zijn met voorop de NWP, de Nederlandse Werkgroep van Praktizijns in natuurlijke geneeskunst. De drie letters NWP betekenden vroeger: Nederlandse Werkgroep van Paranormale genezers. Twee "dochters" van de NWP waren er ook bij, namelijk Anglo-Dutch College of Acupuncture en het Nederlands College voor Naturopathie. Voorts bleken in de commissie vertegenwoordigd:

Anti-vivisectiestichting
Mazdaznan-beweging
Nederlandse Vegetariërsbond
Nederlandse Vereniging voor gezond leven en Natuurgeneeskunde
Organisatie van Paranormale Genezers, N.F.P.N.
Overlevingsbeweging Anders Denken/Anders Doen
Pieter Pijlstichting voor vivisectie vrije geneeskunde
Stichting voor klassieke homeopathie
Stichting Medische consultatiebureaus
Stichting Utrechtse Paramedische Academie
Stickting PA KUA voor toepassing van acupunctuur
Vereniging Amnestie (therapie dr. Moerman)

Adres aan staatssecretaris

Waar het toen op het congres in Krasnapolsky vooral over ging werd duidelijk uit de doeken gedaan in een adres dat het congres zond aan de toenmalige staatssecretaris voor volksgezondheid, Hendriks: "de patiënt heeft recht op een van uit de ziektekostenverzekering of het ziekenfonds gefinancierde adekwate behandeling naar eigen keuze".

Het adres kwam ook met cijfers. Het releveerde de schatting van arts P. van Dijk — auteur van het boek "Geneeswijzen in Nederland", een soort inventarisatie van alternatieve geneeswijzen, van iriscopie en piskijkerij tot acupunctuur en pendel-zwaaierij — dat er per jaar 7 miljoen consulten worden gepleegd op het gebied van de niet-officiële geneeskunde. Dat is 12 pct van de totale huisartsenconsultatie in den lande.

Tijdens de lunchpauze konden de deelnemers aan het congres — de grote zaal was vrijwel tot de laatste plaats bezet — kennis nemen van de informatieve stands van de deelnemende organisaties. Een ware vloed van publicaties was gratis of tegen betaling ter beschikking.

vervolg op pag. 2

DR. L. MEINSMA

Dezer dagen heeft het bestuurslid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, dr. L. Meinsma om persoonlijke redenen als bestuurslid bedankt. Tijdens een recente bestuursvergadering heeft prof. B.S. Polak de waardering onder woorden gebracht voor het werk van de heer Meinsma.

Toen op een ledenvergadering in 1978 een bestuursvoorstel was besproken om de vereniging te ontbinden kwam de heer Meinsma met het voorstel om eens na te gaan of voortzetting van de vereniging mogelijk was. Samen met de arts D. Uitterdijk heeft hij alle krachten gegeven om de vereniging tot nieuw leven te wekken — met succes.

De Vereniging tegen de Kwakzalverij is de heer Meinsma grote dank verschuldigd voor alles wat hij voor de vereniging heeft gedaan, overtuigd als hij er van was dat het bedrog moet worden ontmaskerd, ondeskundigheid gesignaleerd en wazige filosofieën met de realiteit moeten worden geconfronteerd. Een tijd lang heeft de heer Meinsma het voorzitterschap waargenomen. Zijn activiteit heeft een onwisbaar stempel gedrukt op de thans bijna 101 jaar oude vereniging, hij heeft medegeholpen haar met nieuw élan te bezielen. Heel veel dank daarvoor, dr. Meinsma!

Er werd grif gekocht. Ook de vegetarische hapjes van Krasnapolsky gingen als warme broodjes weg.

Een aanfluiting

Over dit congres heeft destijds dr. L.F. Bakker in *Medisch Contact* zijn oordeel uitgesproken. De heer Bakker is bekend om zijn dissertatie van 1969 "Kwakzalverij en onbevoegd uitoefenen der geneeskunst". In Medisch Contact merkte hij o.a. op: "Dat de alternatieve geneeskunde in het algemeen weinig met kunde te maken heeft mag bekend worden verondersteld. Wanneer men het wetenschappelijk peil van het merendeel van de plusminus 600 onbevoegde genezers in Nederland kent dat zich bedient van een aantal alternatieve geneesmethoden (o.a. acupunctuur, chiropraxie en manuele therapie, homeopathie enz.) dan wordt het begrip kunde wel een aanfluiting".

Dr. Bakker zei aan de vrijheid van de patiënt dáár genezing te zoeken waar het hem goeddunkt grote waarde te hechten. *Maar dan moet de patiënt wel goed* worden geïnformeerd over eventueel succes en eventuele bezwaren. Van wie zal de patiënt die informatie ontvangen? Daar had dr. Bakker niemand op het congres over horen spreken.

Begripsverdoezeling

Later ging, eveneens in Medisch Contact, de toenmalige voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, de arts A.P.N. de Groot, ook nog in op het congres en wel onder de titel "begripsverdoezeling".

Tot zover de pogingen in 1977 door de voorstanders van de alternatieve geneeswijzen om opgenomen te worden in het ziekenfonds- en ziektekostenverzekeringenpakket.

Voor de nieuwe poging heeft men het oog laten vallen op de nationale ombudsman J. Rang. In plaats van de Commissie uit 1977 is er nu sprake van een "Samenwerkingsverband Natuurlijk Gezond". Dit samenwerkingsverband komt klagen bij de ombudsman dat de overheid nalaat om de alternatieve geneeswijzen te erkennen. Ook willen ziekenfondsen alternatief-geneeskundige voorzieningen niet in hun pakket opnemen.

Daarmee is het rijtje klachten nog niet afgelopen. Waarom, zo wil het samenwerkingsverband weten, worden de academies voor natuurgeneeswijzen te Amsterdam en Hilversum niet op het rijksscholenplan geplaatst? Waarom is er geen geld voor een onderzoek naar de effectiviteit van alternatieve geneeswijzen? Voorts wordt geklaagd over het "willekeurige" vervolgingsbeleid van justitie tegen alternatieve genezers en tegen degenen die alternatieve geneesmiddelen aanbieden.

Geneesmiddelen

In de klacht die bij de ombudsman is gedeponeerd verwijt het samenwerkingsverband de overheid dat zij met twee maten meet. Zo zou een nog niet geregistreerd geneesmiddel L-5-hydroxytrypofaan voor rekening van de ziekenfondsen worden verstrekt. Anderzijds worden niet geregistreerde geneesmiddelen van alternatieve genezers in beslag genomen. Goedkope alternatieve geneesmiddelen worden uit het ziekenfondspakket geweerd terwijl anderzijds een ziekenfonds te Rotterdam voornemens zou zijn een harttransplantatie van een verzekerde in Amerika te betalen waarvan de kosten tot een miljoen gulden zouden oplopen.

In het genoemde samenwerkingsverband werken samen de Nederlandse Vereniging voor Gezond Leven en Natuurgeneeswijze, de stichting Gezondheidseducatie en de stichting Natuurlijk Welzijn. Het samenwerkingsverband beroept zich er op dat uit een opinieonderzoek zou zijn gebleken dat de Nederlandse bevolking gelijke rechten verlangt voor alternatieve geneeswijzen. Uiteraard komt ook het rapport over de alternatieve geneeswijzen van de commissie Muntendam ter sprake in de klacht aan de nationale ombudsman.

ZIEKENFONDS NEEMT PROEF

Als eerste in den lande gaat het Verenigd Ziekenfonds Deventer hulp van een homeopathisch arts gedeeltelijk vergoeden. En wel met ingang van 1 januari 1982. Gedeeltelijk: dat wil zeggen dat wanneer de behandelingen en de consulten van de homeopathische arts per jaar de 200 gulden overschrijden het ziekenfonds 80 pct vergoed van de kosten, die die *f* 200 te boven gaan. De arts moet wel bewijzen, dat hij de benodigde diploma's bezit. De regeling te Deventer is "bij wijze van proef".

ENZYMPREPARAAT REUMAJECTA

Het tijdschrift Beweging, maandblad voor mensen betrokken bij reuma had onlangs een gesprek met de heer J. Agterberg, directeur van het bio-medisch centrum De Koningshof te Haarzuilen. In dit bio-medisch centrum wordt de enzymtherapie toegepast. Zo maakt men er gebruik van het omstreden vasolastine. Agterberg deelde mede dat speciaal voor reuma-patiënten het enzympreparaat Reumajecta werd ontwikkeld.

"Ook bij mensen met ernstige reumatische afwijkingen is het resultaat soms verbluffend. De pijnen verdwijnen, het proces wordt stopgezet en vaak zelfs teruggedrongen", aldus Agterberg. In strijd met deze uitspraak zijn, aldus Beweging, de ervaringen van verschillende reumatologen met Reumajecta. Ook andere artsen, die niet aan de Koningshof zijn verbonden, vertelden negatieve ervaringen.

Onder het hoofdje "Alternatieven lieten het afweten" maakten wij in het vorige nummer van ons Actieblad melding van de pogingen van het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij om via discussies en correspondentie met o.a. Koningshof te Haarzuilens een nadere oriëntatie te bereiken in de klinische betekenis van de daar toegepaste behandelwijze. Maar daar voelde de Koningshof niet voor! Wel graag wat beweringen spuien in diverse bladen maar om tot een gefundeerd oordeel te komen over de werkelijke waarde van de behandelwijze... ho maar!

CHEMISCH EN NATUURLIJK

"Er heerst momenteel een gigantische chemofobie; iets chemisch wordt gelijk als kankerverwekkend gezien". Deze woorden noteerde Kees de Leeuw van het Weekblad Gezondheidszorg uit de mond van dr. R. Kroes. De Kroes is voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor de Kankerbestrijding. In september verscheen een beleidsnota van deze Raad.

Dr. Kroes zei in de loop van het gesprek onder meer dat hanteren van een voorzichtig dieet met meer vezel, een beetje minder vlees en wat minder vet op zichzelf alleen maar aan te bevelen is. Duidelijk is echter wel dat de invloed van veel factoren nog onvoldoende bekend is om tot sterke aanbevelingen te komen.

Tal van natuurprodukten kunnen gevaarlijker zijn dan chemische stoffen die al zijn onderzocht. Het is natuurlijk prima dat de overheid strenge toelatingseisen stelt maar van vele natuurlijke voedingsmiddelen weten we eigenlijk niet of ze op de lange duur wel zo gezond zijn. Dit, omdat er geen onderzoek naar is gedaan. In postelein, spinazie en sla zit nitriet dat onder bepaalde omstandigheden met zogenaamde secundaire en tertiaire amines tot de vorming van kankerverwekkende nitrosamines aanleiding kan geven.

Slotconclusie van dr. Kroes: Eet maar rustig door maar doe het kalm aan en overweeg eens, wat je in alle bescheidenheid kunt laten vallen.

IETS VOOR DE COMMISSIE?

Een patiënte van 45 jaar bemerkte in haar ontlasting bloed en slijm. Zij veronderstelde dat zij kanker had — een veronderstelling waarin zij helaas gelijk had. Maar zij probeerde dit te genezen met het bekende alternatieve dieet. Toen zij na een half jaar voor operatie werd opgenomen was het coloncarcinoom nog slechts met de grootste moeite te verwijderen. De prognose is door dit uitstel uiteraard aanmerkelijk slechter geworden.

Wij ontlenen dit voorval aan Medisch Contact dat onder het hoofdje "Praktijkperikelen" kleine door artsen geschreven signalementen publiceert. Tot het bekende kankerdieet nam ook een patiënte van 62 jaar haar toevlucht toen zij een knobbeltje in de linkerborst ontdekte. Zij zag erg tegen de operatie op — het dieet was zoveel gemakkelijker. Negen maanden lang hield zij het vol; toen moest operatie volgen maar de okselklieren bleken toen reeds positief te zijn. De prognose is door het uitstel ook in dit geval aanmerkelijk slechter geworden.

Een patiënte van 20 jaar ontdekte tijdens haar eerste zwangerschap enkele grote klieren, links in de hals. Dit bleek de ziekte van Hodgkin te zijn, een maligniteitsvorm die de laatste jaren in een vrij groot percentage radicaal is te genezen. Patiënte en haar echtgenoot gaven echter de voorkeur aan een zogenaamde alternatieve geneesheer, die haar verzekerde dat hij met zijn methode de ziekte zou genezen. Maar het zou wel lang duren. Hij vroeg aan de behandelende geneesheer geen inlichtingen. Na veertien weken verkeerde de patiënte door toenemende grootte der klieren en door een extreme bloedarmoede in een zo slechte conditie dat zij alsnog besloot zich in een onzer kankercentra te laten behandelen. Het resultaat was goed maar de prognose was uiteraard slechter dan het geval zou zijn geweest bij behandeling na de ontdekking.

De redactie van Medisch Contact verzucht tenslotte: Bij hoeveel patiënten, gerekend over het hele land, wordt op het ogenblik adequate therapie onnodig uitgesteld? Het moeten er erg veel zijn, want meestal zullen patiënten niet vertellen dat ze eerst iets anders hebben geprobeerd. Iets voor de Commissie Alternatieve Geneeswijzen om dit eens uit te zoeken.

GENEESMIDDELEN DIE NIET WERKZAAM ZIJN

In de Verenigde Staten zijn honderden geneesmiddelen verkrijgbaar zonder recept — maar de werking is vaak nihil en bij sommigen mag men er aan twijfelen of gebruik wel veilig is. De Food and Drug Administration is al bijna tien jaar bezig naar een onderzoek naar deze geneesmiddelen maar dat is nog altijd niet afgesloten. Thans heeft een Amerikaanse actiegroep bij het Federaal Gerechtshof geeist dat een verkoopverbod wordt ingesteld tegen geneesmiddelen die niet werkzaam zijn. De actiegroep heeft de steun van de bekende strijder voor de consumenten-belangen, Ralph Nadar.

TAMPONS VEROORZAKEN GEEN TAMPONZIEKTE

Voor de "tamponziekte" die enige tijd geleden nogal wat opschudding veroorzaakte, hoeft men zich in Nederland niet ongerust te maken. Dit concludeert de Consumentenbond die de belangrijkste merken tampons heeft onderzocht. Er bleek geen enkele reden te zijn om het gebruik van tampons af te raden, wel moet men er hygiënisch mee omgaan. Zo moeten tampons regelmatig worden gewisseld en het onderlichaam moet goed schoon gehouden worden. Het is raadzaam geen tampons te gebruiken, die meer absorberen dan nodig is.

1600 SPECIALITÉS

In Nederland kan de arts kiezen uit 1600 specialités om de circa 600 in ons land bekende ziekte en ziektebeelden te behandelen. Omdat een aantal specialités meer dan één indicatiegebied heeft kan de arts gemiddeld een keuze maken uit vijf of zes geneesmiddelen per ziekte of ziektebeeld. Van de geneesmiddelenomzet (af fabriek of importeur) nemen hart- en vaatmiddelen 14.7 pct van de totale omzet in guldens voor hun rekening, middelen tegen algemene infectieziekten (o.a. antibiotica) 12.2 pct maagdarmpreparaten 8.1 pct, anti-hyptertensiva en diuretica 8 pct.

RECHTS PRIKKEN, LINKS ROKEN

De vraag: hoe kom ik van het roken af is niet van vandaag of gisteren. Maar een hedendaags middel moet de acupunctuur zijn, en in vele bladen, de damesbladen niet te vergeten, worden de pogingen beschreven om iemand van het roken af te houden door hem in het bijzonder naalden in de oren te zetten, die, als we het goed hebben begrepen er met een draaiende beweging in worden geplaatst.

De resultaten zijn bepaald niet altijd in overeenstemming met de verwachtingen en een van de damesbladen zette boven het relaas van een aantal dames en heren die zich in de oren hadden laten prikken dat het eigenlijk alleen helpt "wanneer je het zelf wilt".

Een andere ervaring: een vrouw die graag van het roken af wilde bemerkte na een behandeling met naalden in het rechteroor dat zij met de linkerhand ging roken.

APARTE VERZEKERING VOOR ALTERNATIEVE GENEESWIJZE

Particulier verzekerden tegen ziektekosten kunnen vermoedelijk in de nabije toekomst een aanvullende verzekering sluiten tegen de kosten van behandeling volgens alternatieve geneeswijzen. Plus de daarbij behorende medicijnen. Maar... uitgangspunt is daarbij wel dat de behandeling geschiedt door een bevoegd *arts* of erkende paramedische kracht. De medicijnen worden alleen vergoed wanneer zij door een apotheek of via een apotheekhoudend arts worden verstrekt. De premie van een dergelijke aanvullende verzekering zou omstreeks 175 gulden per jaar per (volwassen) patiënt bedragen.

De heer H. Bordewijk, directeur van de grootste particuliere ziektekostenverzekering in het Noorden, de VGNN, deelde dit mede aan een verslaggever van het Nieuweblad van het Noorden. Het pakket "alternatieve geneeswijzen" zal mogelijk al per 1 januari a.s. door de ziektekostenverzekeraars worden aangeboden.

Het Kontaktorgaan Landelijke Organisaties van Ziektekostenverzekeraars, KLOZ, zal nog dit jaar een studie afmaken over het ingewikkeld genoemde vraagstuk van de vergoeding van de kosten van alternatieve geneeswijzen. Het moet als afzonderlijk pakket worden aangeboden omdat het ministerie van Economische Zaken geen premieverhoging zal toelaten.

Mensen die al vele jaren aan een alternatieve behandeling bezig zijn zullen waarschijnlijk niet tot zo'n aanvullende verzekering worden toegelaten omdat dan de premie te hoog zou worden. Men zoekt ook uit welke alternatieve geneeswijzen nu in het pakket moeten worden opgenomen: de homeopathische en de anthroposofische geneeswijzen maken een goede kans.

OGENKIJKERS IN SOORTEN

Er zijn rangen en standen in deze wereld — en zelfs bij de iriskijkers. Hoe langer hoe meer iriscopisten blijken zich te beroemen op een studie die aan deze vorm van diagnostiek een wetenschappelijk tintje moet verlenen. En uiteraard zetten dezulken zich af tegen degenen die "zomaar" de iris van de patiënt bekijken en daaruit hun bevindingen over ziekten en kwalen aflezen, vertrouwend op hun flair.

"Henny", die in de Telegraaf schrijft over mensen-met-problemen kreeg een briefje van Jacomine Landman — Kasper uit Heerde, die volgens haar ondertekening docente is in de irisdiagnostiek, dat dezer dagen in haar rubriek werd afgedrukt. Het is geen omstreden alternatieve vorm van diagnostiek meer, verzekert zij. De officiële benaming van de iriscopie — latijn doet het altijd goed! — luidt volgens mevr. Landman — Kasper "ophtalmotrope fenomenologie".

"Wanneer de overheid echter geen maatregelen neemt om het kaf van het koren te scheiden, zullen er ogenkijkers blijven bestaan zonder enige medische kennis, zonder enige opleiding in welke vorm dan ook en zonder de daarvoor vereiste apparatuur, waardoor de irisdiagnostiek in discrediet wordt gebracht", schrijft zij in haar brief aan "Henny". Zij vindt overigens wel dat een *arts* de diagnose moet stellen, een arts die de iriscopie als hulpmiddel naast zijn andere diagnostische methoden gebruikt.

HOMEOPAAT KEERT ZICH TEGEN CONCLUSIES VAN RAPPORT MUNTENDAM

"Hoe eerder alternatieve (genees)methoden regulier worden, des te eerder zal het probleem van de alternatieve geneeswijzen zichzelf geruisloos oplossen, zelfs zonder commissies", betoogt de medicus A. van 't Riet, een bekend homeopathisch arts die deel uitmaakte van de commissie voor de alternatieve geneeswijzen, de z.g. commissie-Muntendam. De heer van 't Riet schreef hier een uitvoerig ingezonden stuk over dat gepubliceerd is in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde.

Zelf heeft hij ruim 35 jaar kritisch geëxperimenteerd met de homeopathie. Hij vervolgt: "Opname van ondeugdelijke methodes in het ziekenfondspakket en nog meer het toelaten van niet-artsen tot het uitoefenen van de geneeskunde onder eigen verantwoordelijkheid vormen wel het andere uiterste".

In dit verband vindt de heer Van 't Riet het streven van de Commissie Alternatieve Geneeswijzen om, vóór er sprake is geweest van toetsing der alternatieve geneeswijzen op groter schaal alternatieve geneeswijzen — en wel alleen deze — vrij te geven voor niet-artsen, op zijn minst opmerkelijk.

En hij waarschuwt: ook bij alternatief behandelen kunnen zich onverwachte complicaties voordoen, welke de niet-arts bezwaarlijk het hoofd zal kunnen bieden. Voorts kan ondeskundigheid leiden tot het nemen van onverantwoorde risico's door bijvoorbeeld de moeizaam opgebouwde "allopathische" medicatie van een ernstige astmalijder of de anti-epileptica voor een hersentumorpatiënt abrupt op zij te zetten. Een patiënt met een maligne naevus (moedervlek die zich uitbreidt) kan er van weerhouden worden tijdig adequate hulp te zoeken. *Mij en andere artsen zijn dergelijke gevallen bekend* (cursivering red. AtdK)

Wij ontlenen ook het volgende aan de brief van dokter Van 't Riet, die zich tenslotte ironisch afvraagt wat de Commissie Alternatieve Geneeswijzen verhinderd heeft om reeds nu de uitverkoop van de geneeskunde te completeren door ook chirurgie, radiologie en andere reguliere methoden rijp te verklaren voor niet-artsen!

Hij is van oordeel dat een geneeswijze, alternatief of niet, niet kan worden toegepast zonder volledige diagnostiek en zonder voldoende kennis van andere, met name reguliere behandelingsmethoden. Dit geldt althans voor de homeopathie die in handen van niet-artsen riskant is. Voor de Commissie Alternatieve Geneeswijzen is echter diagnostische incompetentie van de genezer blijkbaar onschadelijk voor de alternatieve patiënt maar wel schadelijk voor zijn reguliere lotgenoot.

Als reden tot het bestaan van de alternatieve geneeswijzen ziet dokter Van 't Riet het tekort schieten van de reguliere geneeskunde. Overigens heeft de commissie waarover hij in de brief aan het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde zo welsprekend de staf breekt zich met dat vraagstuk eigenlijk niet bezig gehouden. Een wet Beroepsuitoefening Individuele Gezondheidszorg (BIG) zal met een ferme maatregel als titelbescherming de geneeskunde bij haar falen niet meer soelaas bieden dan een vijgeblad. De verstrekkende aanbevelingen van de commissie aan de regering werden gedaan zonder dat de alternatieve geneeswijzen aan een toetsing werden onderworpen.

Deugdelijk bevonden alternatieve geneeswijzen in handen van *artsen* (cursivering van de redactie) zouden de effectiviteit van de gezondheidszorg kunnen bevorderen en de kosten drukken, hetgeen niet waarschijnlijk is bij invoering van een wet-BIG, zo besluit de heer Van 't Riet zijn betoog in het Tijdschrift.

* * * * *

CONSUMENTENBOND: HULPMIDDELEN GEHANDICAPTEN ONDER DE MAAT

Hulpmiddelen voor fysiek-gehandicapten zijn meestal van bedroevend slechte kwaliteit, aldus constateerde de Consumentenbond in een artikel in de Consumentengids van november.

De Consumentenbond onderzocht looprekken, badzitjes, badmatjes, bedgalgen, grijptangen, anti-slipmatjes en dunschillers. Slechts enkele van de onderzochte artikelen bleken te voldoen; sommige waren ronduit gevaarlijk. Zo brak van een aantal looprekken onder niet extreme omstandigheden de handgrepen af of raakten deze verbogen. De badzitjes waren vaak erg onstabiel; veel badmatjes glibberden weg; alle bedgalgen waarmee een bedlegerige zich kan optrekken, waren onveilig; geen enkele grijptang, waarmee men iets kan oprapen zonder zich te bukken, was goed; de anti-slipmatjes, die men op tafel legt om bv. een bord stevig neer te zetten, waren redelijk; speciale dunschillers waren slecht.

De Consumentenbond heeft de Minister van Volksgezondheid ingelicht over deze slechte resultaten en om de volgende maatregelen gevraagd:

- er moet meer geld beschikbaar gesteld worden voor onderzoek naar de bruikbaarheid en doelmatigheid van hulpmiddelen voor gehandicapten;
- in de nieuwe Warenwet moeten voorschriften komen voor hulpmiddelen voor gehandicapten;
- totdat de Warenwet in werking treedt, moet er een keurmerk komen voor hulpmiddelen, die aan bepaalde minimum-keuringseisen voldoen.

MEER JODIUM IN HET BROOD

Het verminderd broodgebruik — vermoedelijk een welvaartsverschijnsel — heeft een merkwaardig gevolg gehad. Krop, een aandoening van de schildklier, steekt hier en daar het hoofd weer op als gevolg van een gebrek aan jodium. In brood is jodiumhoudend zout verwerkt maar wanneer men nu nauwelijks brood eet — hoe komt men dan aan de nodige hoeveelheid jodium? Bovendien is zo'n jaar of zeven geleden een einde gekomen aan het in de handel brengen van jodiumhoudend keukenzout. Het ministerie van volksgezondheid wil nu weer kaliumjodide toevoegen aan keukenzout. Het gehalte van kaliumjodide in het voor brood bestemde zout wordt verhoogd van 40 tot 60 milligram op elke kilogram zout.

OM DE BELANGEN VAN DE PATIËNTEN

De Consumentenbond vindt dat opkomen voor het consumentenbelang ook belangenbehartiging van de patiënt inhoudt. Aldus een hoofdartikel in de Consumentengids van november. In het jaarverslag van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst viel te lezen dat de Consumentenbond de patiënten niet kan vertegenwoordigen. Daar is de Consumentenbond het volstrekt niet mee eens.

"Wij vinden zo'n uitspraak een miskenning van de doelstellingen en het werk van de Consumentenbond en bovendien van de feitelijke ontwikkelingen van de laatste jaren", betoogt de schrijver van het boven al aangehaalde hoofdartikel. De Bond zit al in de Commissie-Rechten van de Patiënt van de Centrale Raad voor de Volksgezondheid. De vorige staatssecretaris, mevr. Veder-Smit heeft zich in haar Nota Patiëntenbeleid uitgesproken voor een platform van patiënten- en consumentenorganisaties als spreekbuis van patiëntenbelangen, aldus de Consumentenbond.

THERAPIETROUW

Wanneer hij ernstig ziek is zal de patiënt geneigd zijn zorgvuldig de door de arts gegeven aanwijzingen ook ten aanzien van het innemen van geneesmiddelen op te volgen: de z.g. therapietrouw. Aan een artikeltje dat wij aantroffen in het nieuwe blad Recept en dat ontleend was aan een artikel van de Australische medicus B.R. Miller in Pharmacy International ontlenen wij dat als een patiënt geen passende informatie krijgt van zijn arts een slechte therapietrouw het resultaat kan zijn. Dat kan ook het geval zijn wanneer de arts niet aan de verwachtingen van de patiënt voldoet. Worden er meer geneesmiddelen tegelijkertijd voorgeschreven dan heeft dit een nadelige invloed op het stipte opvolgen van de voorschriften ten aanzien van het innemen. Tweemaal daags geeft een hogere therapietrouw dan meermalen per dag. Als het geneesmiddel vloeibaar is is, nog altijd volgens dokter Miller, de therapietrouw slecht. Met tabletten en capsules gaat het beter.

"ALTERNATIEVE GENEESKUNDE WERKT VOORNAMELIJK PREVENTIEF"

Onze Oostelijke buren zijn altijd vol zorgen over de staat van hun "Kreislauf". Voor het welzijn van die "Kreislauf" gaat men uit kuren, in een badplaats en warempel — dat wordt nog betaald ook door het ziekenfonds van onze Oosterburen. Zover is het nog niet in hotels te Berg en Dal bij Nijmegen. Dat is overigens ook geen badplaats — maar gekuurd wordt er wel, als wij af mogen gaan op een artikel in Elseviers Weekblad.

Geest en lichaam worden daar in de behandeling betrokken. Het wordt dan ook een ware alternatieve vakantie — twaalf dagen lang en natuurlijk gaat het verre uit boven de z.g. "Symptoom" bestrijding — neen, de totale mens komt er aan te pas. Het doel is niet meer of minder dan de gast aan een ander levenspatroon te helpen.

De yoga-les dient er o.a. toe om de wervelkolom uit elkaar te rekken. Die zit anders maar de hele dag in elkaar gedrukt. Een en ander gaat uit van het Medisch Contact voor Homeopathie en Acupunctuur te Nijmegen. Er zijn dus bij het kuurpakket consulten met homeopathische artsen, in het genoemde centrum te Nijmegen dat onder leiding staat van dr. C. Hamburger.

De hotelmaaltijden zijn voor de kuurgasten vegetarisch — zilvervliesrijst hoort er bij, volkorenpannekoeken, rozebottelthee. In een gesprek met Joke de Gruyter van E.W. zegt dr. Hamburger: "Alternatieve geneeskunde werkt voornamelijk preventief. Het is geen geneeskunde die achteraf onderzoekt als het kwaad al is geschied".

HEILPRAKTIKER ALS MODE-"ARTS"

De jurist doctor Manfred Köhnlechner, vertelt Ben Knapen in NRC Handelsblad, heeft zich na een succesvolle carrière in de uitgeverij tot Heilpraktiker laten omscholen. Daar is betrekkelijk weinig vooropleiding voor nodig: lagere school en een getuigschrift van goed gedrag. Na een examen bij de plaatselijke huisarts kan — zo is de wet in de Bondsrepubliek nu eenmaal — de Heilpraktiker zijn praktijk openen. Maar hij mag slechts natuurlijke medicamenten aanbieden (zijn kennis van de scheikunde is uiterst beperkt!) en geen ingrepen verrichten of injecties geven.

Köhnlechner vestigde zich in Munchen en speelde met goed gevolg het hoofdstuk public relations, zodat hij weldra een soort mode-"arts" werd. Er is ook al een boek over hem geschreven waaruit blijkt dat 90 pct van zijn patiënten geen klachten meer heeft ook al gaat het om ziekten waaraan weinig of niets te doen valt.

Köhnlechner schrijft een soort medische rubrieken voor kranten en beveelt daar medicamenten van bepaalde bedrijven aan, die daarvoor Köhnlechner cheques doen toekomen met zes getallen. Köhnlechner

is dan ook al een gefortuneerd man. Hij is inmiddels, meent Ben Knapen, onmisbaar geworden voor de roddelpers en voor allerlei sterren-in-wording: voor wie de foto van een consult met doctor (jurae) Manfred Köhnlechner een mijlpaal in de carrière betekent.

PROPOLIS SLIKKEN — MAAR WAAR IS HET EIGENLIJK GOED VOOR?

Een reclameblaadje, verspreid met de naam van de drogist uit de buurt draagt in de zeshoekige cellen die die van een bijenraat moeten suggereren de naam "Natuur thuis". Het gaat over honing. Maar men is voorzichtig: al direct wordt het onjuist genoemd dat het gebruik van honing de oplossing is voor alle kwalen en gebreken "welke de mens innerlijk kunnen kwellen".

Wel staan er echter uitgebreide artikelen in over de z.g. Royal Jelly, de voeding die de werksters aan de larve geven, die bestemd is om op te groeien tot koningin. Even lezen en ons verbazen, want veel van dat bijzondere voedsel zullen de bijen toch niet voortbrengen. Maar het wordt wel uit Mexico ingevoerd en wie zijn voeding aanvult "met de supervoeding Royal Jelly, kan (...) daardoor in top-conditie komen en met een prettig en vrolijk humeur in dit jachtende verkeer en deze nerveuze wereld leven".

Alstublieft — daar hoort een mens nog eens wat. En dan is er voorts het energierijk stuifmeel de "pollen" dat alle lichaamsfunkties stimuleert. "Pollen" wordt wel eens de politieagent van het darmstelsel genoemd".

Maar dan is er ook nog de propolis, die donkere stof die de bijen in de kast of korf gebruiken als een soort kit. In 1974 is propolis in Rusland zo wordt verzekerd als een officieel geneesmiddel erkent. In Nederland komt het als Prosana-propolis op de markt. Wat de koper er mee moet doen is niet recht duidelijk. De propolis wordt in de handel gebracht in capsules maar enige aanwijzing voor het gebruik wordt niet gegeven. Wel wordt een vergelijking met de moderne antibiotica getrokken: het is niet giftig. Maar, zei ons een dermatoloog, je gaat er toch geen gonorroe mee genezen?

DE "STIPUNCTEUR" — NU EVEN PRIKKEN ZONDER NAALDEN

De verdoktering in Nederland schrijdt voort, constateerde onlangs Elseviers Weekblad. Wat toch is het geval? De heer Thomas van Looy te Tilburg brengt een apparaat in de handel waarmee men acupunctuur kan bedrijven zonder te prikken met naalden. Niet langer rechteroor in, rechteroor uit met een behendige draaibeweging... niets daarvan, de "stipuncteur" regelt dat zonder haperen.

En helpen dat het doet. Van Looy noemt minstens 54 kwalen. Dat in aanmerking nemend is de kostprijs van de stift, die op een negenvolts batterijtje "loopt" dan ook aan de matige kant: *f* 750. En dat rembours-bedrag mag in twee keer worden betaald. Het is een revolutionaire Franse vinding, de Stipuncteur, geheel elektronisch. Het apparaat stelt de bezitter in staat om de "meer dan 3000 jaar oude Oosterse methode zelf thuis toe te passen".

H.H. Medici te Montpellier en te Marseille bevelen het apparaat van harte aan. De "diep" indringende straling" — want dat is het geheim, de lezer zal het inmiddels hebben begrepen — geneest hoofdpijn, slapeloosheid, krampen in het been, opvliegingen op oudere leeftijd, heuppijn, pijnlijke menstruatie, tandpijn, leverproblemen, prostaatzorgen. En dat is dan nog maar een kleine selectie. Dat de stipuncteur het "doet" blijkt uit een oplichtend controlelampje...

Importeur Thomas van Looy, die met de "stipuncteur adverteert houdt zich ook bezig met de verkoop van de fameuze gezondheidsarmbanden, waarvan overigens de enige reputatie die van prijzigheid is.

NIET ALLEEN DE ALLOPATHIE

In z.g. "controlled circulation" verschijnt thans om de twee maanden een blad over geneesmiddelen, Recept genaamd. Het blad is bestemd voor huisartsen en geeft in een kort bestek een beschrijving van geneesmiddelen. Recept is in klein formaat uitgevoerd en kan gemakkelijk in de zak worden meegenomen. Ook andere dan allopathische geneesmiddelen zullen worden behandeld, kondigt een vouwblad aan dat ter gelegenheid van de verschijning van het eerste nummer het licht zag. Bij de artikeltjes die meest tussen de 150 en 200 woorden groot zijn trof ons ook — in het eerste nummer — een aanhaling aan uit een van de bladen die zich bezighouden met de propaganda voor de z.g. natuurlijke geneeswijze. Het betrof een — overigens in zeer gematigde woorden gesteld — pleidooi voor het gebruik van kruiden als verbreding van het arsenaal van middelen waarover de arts beschikt.

TANDHEELKUNDIGE INRICHTINGEN

Pressieactiviteiten van de Consumentenbond (ruim 511.000 leden) speelden bij de gezondheidszorg een belangrijke rol, vermeldt het jaarverslag van de Bond over 1980. Zo werd in het verslagjaar gereageerd op de "Schets van de Eerstelijns gezondheidszorg" en op het voorontwerp van Wet Tandheelkundige Inrichtingen. Wat dit laatste betreft — de Bond pleitte voor een algeheel verbod op het exploiteren van dergelijke inrichtingen. De Consumentenbond is in 1980 deel gaan uitmaken van de Geneesmiddelencommissie van het Ministerie van Volksgezondheid.

De Bondsraad stelde een nota vast waarin gepleit werd voor het wettelijk vastleggen van de elementaire rechten van de patiënt en voor het totstandkomen van een kwaliteitscontrôle waarbij het belang van de consumenten voldoende aan bod komt. Die kwaliteitscontrole zou onafhankelijk van de (medische) professie moeten functioneren.

DE MANUELE THERAPIE VAN MEVROUW SICKESZ

Reeds zestien jaar beoefent de arts mevrouw Sickesz uit Wassenaar de z.g. manuele therapie bij rugklachten. Zij houdt ook in Amsterdam een spreekuur. Patiënten betalen gemiddeld 75 gulden voor een behandeling die ongeveer een kwartier in beslag neemt. Het Tweede-kamerlid voor het CDA, Ben Bakker, heeft zich door mevr. Sickesz laten behandelen en hij heeft daar baat bij gevonden. Hij heeft al vragen gesteld, zoals het een goed kamerlid betaamt.

Martin Voorn van Het Binnenhof ging eens met mevrouw Sickesz praten. Zij is de dochter van een chocoladefabrikant en bewoont een groot huis in Wassenaar. Zij vertelde de journalist Voorn dat zij 45 tot 75 gulden berekent voor een behandeling van, naar zij zelf mededeelt, gemiddeld een half uur. Het te betalen bedrag hangt af van de draagkracht van de patient. Geld wordt door het ziekenfonds niet vergoed; een aantal verzekeringen vergoedt het soms niet.

Zij zegt dat zij migraine, zenuwpijnen, maag- en darmklachten kan genezen evenals astma, aambeien, aangezichtspijnen en sommige vormen van eczeem.

Zij gebruikt geen röntgenfoto's — de rugklachten beoordeelt zij aan de hand van "assenstelsels" en de stand van de wervels. Zij werkt uitsluitend met de handen. Niet zonder reden gebruikt zij dan ook de term van "ortho-manipulatie" voor haar geneeswijze.

In haar gesprek met de journalist van Het Binnenhof liet zij deze niet er over in het ongwisse dat zij niet te spreken is over de Nederlandse medici. "Zij bestrijden symptomen en niet oorzaken van ziekten. Het is een gesloten, autoritair wereldje, waar je met nieuwe ideeën zeer argwanend wordt bekeken".

Mevrouw Sickesz leidt, naar haar zeggen, medici op. Vier artsen leidt zij elk jaar gratis op. In totaal heeft zij thans vijftien artsen in de geheimen van de manuele therapie ingewijd. Zij heeft er ernstig bezwaar tegen dat zij wel "de bottenkraakster van Wassenaar" wordt genoemd. Onlangs is er een boek van haar hand uitgekomen, dat de titel draagt: Ortho-manipulatie, behandeling van de foutieve stand van wervels en gewrichten.

Als de opleiding wordt gesubsidieerd, zo vindt zij, dan kan dat een geweldige besparing op de kosten voor de volksgezondheid geven. Met deze opmerking zit zij op dezelfde lijn als de arts A. van 't Riet - men zie elders in dit nummer — die van mening is dat toepassing van de homeopathie tot een aanzienlijke besparing kan leiden op de kosten van de medische voorzieningen. Tegenover de journalist van Het Binnenhof gaf zij te kennen veel waardering te hebben voor mensen die met nieuwe dingen komen.

Over Moerman zei zij: Hij heeft ongetwijfeld iets gevonden. De hartchirurg Van der Schaar vindt zij: "eigenlijk te goed voor Nederland".

Aan patiënten ontbreekt het haar niet. Zij heeft in juni j.l. haar 12000ste patiënt ingeschreven. Zij is boos dat zij nog steeds niet als specialiste wordt erkend: "Dit is een nieuwe tak in de geneeskunde, wetenschappelijk, voorspelbaar, overdraagbaar. Manuele therapie zorgt dat de spanningen in het vegetatieve zenuwstelsel afwezig blijven of worden opgeheven".

DE LEDEZETTER — EEN MANUELE THERAPEUT UIT HET VERLEDEN

Manuele therapie is niet van vandaag of gisteren. Hippocrates moet al getoornd hebben tegen de ledezetters. Volgens een oud geschrift noemde hij ze "opsnorkers". Een beulsknecht die geen scherprechter kon worden kon altijd nog wel terecht als ledezetter. Wat is dat precies, een ledezetter?

Het Woordenboek der Nederlandse taal geeft deze definitie: voorheen de benaming van zekere personen die er hun werk van maakten de ledematen van kreupele of misvormde personen recht te zetten. Een beroemd geslacht van ledezetters was in de 17e eeuw in het Noordhollandse dorp Jisp te vinden. Het waren de leden van het geslacht Ploegh. De eerste van deze familie was een zekere Willem Taamsz, bijgenaamd "de ijzeren duim" die eerst als heelmeester op een haringbuis had gevaren en zich daarna te Jisp had gevestigd. Zijn kunst om leden recht te zetten lokte kreupelen van verre om naar Jisp (of Gisp zoals het toen wel heette) te reizen. Toen hij 1613 stierf werd hij opgevolgd door zijn kleinzoon, Mr. Jacob Cornelis Ploegh. Deze werd opgevolgd door zijn zoon, Mr. Cornelis Ploegh en zijn kleinzoon Mr. Jacob Cornelisz. Ploegh, waarvan de eerste in 1660 en de tweede in 1692 stierf. Met Mr. Cornelis stierf het geslacht uit.

In zijn Trou-ringh laat Jacob Cats een kreupele vrijer zeggen:

Te Gisp is nu ter tyt een wondre handigh man,
Die ook het slimste been te rechte brengen kan.

DE HONGKONGPIL IS GEVAARLIJK

De Hongkongpil is een preparaat van plantenextracten en chemische stoffen dat eensklaps zijn intrede heeft gedaan, buiten de officiële kanalen om, in de landen van de Europese Gemeenschap als geneesmiddel tegen reuma. De pil is gevaarlijk, aldus heeft de Europese Commissie geantwoord op vragen van het lid van het Europese parlement Damseaux (lib). De Hongkongpil wordt illegaal uit landen buiten de Gemeenschap ingevoerd. Opgepast derhalve!

Hetzelfde parlementslid had ook vragen gesteld over de controle op homeopathische geneesmiddelen. Hij wilde eenzelfde controle als die welke bestaat op de allopathische geneesmiddelen. De commissie vindt dat onnodig en onpraktisch. Homeopathische geneesmiddelen zijn zo verdund dat men er de gewone analysemethoden niet op kan toepassen. Ze zijn ook niet giftig. Hun werking laat zich niet beoordelen op grond van de gebruikelijke criteria. Bovendien wordt de fabricage van dit soort geneesmiddelen al gecontroleerd, aldus de Europese Commissie in haar antwoord aan de heer Damseaux.